

VÅRPROGRAM

- 14/5 LIMSJÖMORGON (Obs! Ny dag)
Samling vid tornet kl. 05.00
Tag med fika!
Ledare: Bosse Alexandersson
- 15/5 FRANKRIKEAFTON
Inför sommarens resa till Camarque
Leksandshallens cafeteria kl. 17.00
- 29/5 LIMSJÖKVÄLL (Obs! Ny dag)
Samling vid tornet kl. 19.00
Tag med fika!
Ledare: Staffan Müller
- 3/7 KOLLSJÖN
En kvällstur till den intressanta
Kollsjön i Siljansnäs.
Tag med fika o stövlar. Myggstift.
Samling vid simhallen kl. 19.00
Ledare: Staffan Müller
- 21/8 DRAGSÄNGARNA
Höstvadare i Insjön.
Samling vid simhallen kl. 06.00
Ledare: Staffan Müller.

Leksands
Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD Nr 1 1983

MEDLEMSVÄRVNING 1983

Vi har nu nästan nått vårt mål:
400 medlemmar i fågelklubben.

Hjälp oss att under 1983 klara
det magiska strecket!

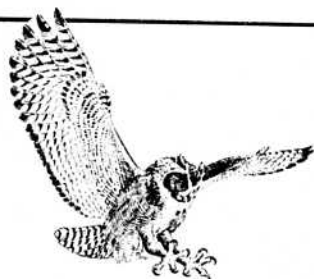
Avgiften sättes enklast in på
vårt postgiro eller bankgiro.

MEDLEMSAVGIFTEN FÖR 1983

Vuxen ..... 40 kr/år
Ungdom, stud. .... 20 "
familjemedlem ... 20 "

Postgiro 438 26 34 - 6

Bankgiro 456 - 4373

VÄLKOMNA NYA MEDLEMMAR !

Örjan Nyström
Mary Hansson
Emil Nilsson
Olle Nilsson
Maria Granath
Frida Malm
Conny Trogen
Margaretha Karonen
Johani Karonen
Britt-Marie Laurell
Olov Lindberg
Lars Malmberg
Maj Dahlin
Leif Ydnäs
Anja Tegner
Veronica Schopper

 POSTGIROT SVERIGE
Meddelande till betalningsmottagaren

Medlemsavgift år: Kr:

Personnummer:

Familjemedlem, namn:

Familjemedlem, personnr:

Bidrag tidningen Kr:

Bidrag örntufodr. Kr:

Totala summan inkl. medlemsavgift anges
på framsidan.

Mitt telefonnummer:

INBETALNING/GIRERING B 2 • Konto • Avg •

Fyll postgirokontonr

438 26 34 - 6

Avgift

Kassastämp

Betalningsmottagare (endast namn)

Leksands Fågelklubb

Avsändare (namn och post)

HAR DU GLÖMT MEDLEMSAVGIFTEN ?? ?
Har du fått ett inbetalningskort instoppat
i denna tidning, har Du sannolikt inte betalt
in medlemsavgiften för 1983.
Snälla Du, gör det så fort som möjligt!
Stöd örntufodringen och tidningsutgivningen!
Tack på förhand!

43826346#02#

Leksands
Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD

UTGIVEN AV LEKSANDS FÅGELKLUBB

Ansvarig utgivare:

Staffan Müller, Sturollasgattu 3
793 00 LEKSAND. Tel 0247/13495

Redaktion:

Conny Hansson, Staffan Müller,
Kjell Leander och Ove Östberg.

Adressändringar:

Skriftligen till Kjell Wallberg,
Hagagatan 30, 793 00 Leksand.

TIDSKRIFTEN UTKOMMER MED 3-4 NUMMER/ÅR. MEDLEMMAR I LEKSANDS
FÅGELKLUBB ERHÅLLER SKRIFTEN GRATIS.

Medlemsavgiften för 1983

Vuxen ..... 40 kr/år
Ungdom, stud. .... 20 "
Familjemedl. .... 20 "

Postgiro 438 26 34 - 6

Bankgiro 456 - 4373

INNEHÅLL:

Hackspettar	5	Kyrkvallen ett fågelparadis..	20
Gråspetten i Dalarna.....	5	Ölandssemester	21
Om bäverdammar	9	Ungdomarnas sidor.....	23
Örntufodringen vintern 82/83..	10	Ungdomarnas program	24
Unga duvhökar	11	Fria aktiviteter	25
Några ringmärkta återfynd....	13	Skräpbilder.....	26
Fjärilar.....	14	Tävling	28
Hussvaleungar matas av torn- seglare	15	Korsordstävlingen avgjord!...	29
Upprop om rapportering	18	Helvetesgropen kalavverkad ..	31
Operation svan	19	Vårprogram	32

Omslagsbild: Gråspett
Foto:Gunnar Lind

Mittuppslag: Rödbena
Foto: Kjell Wallberg

HACKSPETTAR

Med detta nummer av informationsbladet inleds en serie om våra olika hackspettar. Det är kanske dessa som kommer att drabbas allra mest av de förändringar som sker ute i naturen när den nya skogsvårdslagen slår igenom fullt ut.

Skogsbruket står inför en effektivisering vars konsekvenser vi ännu ej kan ana oss till. Det är därför av största vikt att vi naturvänner engagerar oss och ser till att verkningarna av den nya skogsvårdslagen blir så skonsamma som möjligt.

Jag kommer i ett senare nummer av vår skrift att ta upp en del nyheter som finns i den nya lagtexten. Det är främst problemen med och värdet av de s.k. 5:3-skogarna som kommer att kommenteras.

Nu skall vi få läsa om gråspetten, den skygga och ovanliga hackspetten som här i mellansverige finner sin enda utpost här i landet. Artikeln om gråspetten i Dalarna är en sammanfattning av Gunnar Linds uppsats med samma rubrik. Artikeln publicerades till sin helhet i Dalarnas ornitologiska förenings medlemsblad "Fåglar i Dalarna" nr 1/81. De unika bilderna är också tagna av Gunnar Lind.

GRÅSPETTEN I DALARNA

Gråspettens förekomst i vårt län är dåligt utredd. Detta beror på att intresset för hackspettarna fått stå i skymundan för mer populära fågelarter. Det har varit betydligt mer attraktivt att studera ex.vis de omtalade rovfåglarna. Det har också varit betydligt enklare att studera fågellivet vid en sjö än att kamma mil efter mil av tänkbar hackspettsbiotop.

Nu finns det ett nymornat intresse för hackspettarna, säkert baserat på de alarmerande rapporterna om vissa arters utrotningshot (min anmärkn.).

HUR VANLIG ÄR GRÅSPETTEN?

Gunnar Lind ifrågasätter om gråspetten verkligen är så ovanlig som det sägs i många skrifter.

Under 70-talet förekom några notiser om gråspettars häckning i länet, men inga fasta belägg för fågelns existens har kunna framläggas.

Under senare år har dock flera häckningar konstaterats. Likaså har allt fler rapporter om olika observationer av arten strömmat in.

Under 70-talet rapporterades följande antal gråspettsobservationer till DOF:

1970: 4	1975: 10
1971: 9	1976: 3
1972: 4	1977: 9
1973: 9	1978: 12
1974: 8	1979: 13

Flertalet av dessa observationer har gjorts i länets södra delar. Flertalet av observationer gjorda under häckningssäsong är dock lokaliserade till området väster om Siljan.

Gunnar Lind anser att man, den geografiska spridningen till trots, har störst chans att finna gråspetten om man beger sig norrut i länet.

Eftersom det finns få aktiva ornitologer i norra Dalarna förekommer det tyvärr också få rapporter därifrån.

GRÅSPETTENS LÅTEN

Gråspetten är en tystlåten fågel. Den är mest hörbar under en kort period i inledningen av häckningssäsongen. Annars har fågeln en mångfald låten.

Revirlåtet är en vek vissling: Kli- kli- kli- kli- kly- kly- kly, svagare mot slutet och med en fallande tonhöjd. Revirlåtet består mestadels av 6-12 stavelser, men i vissa fall har Gunnar Lind räknat till upp emot 30 stavelser i följd.

Detta låte hörs på ganska långt håll.

Någon gång kan också en ganska falklikt ki-ki-ki-ki-ki noteras. Varningslåtet är ett skrattande

kö-kö-kö-kö, det enda ljud som kan förväxlas med en gröngölings. Gråspetten trummar snabbt med en längd som uppgår till 1,2 - 2 sekunder. Slagen är kraftigare än större hackspettens.

BIOTOPVAL

I de flesta fågelböcker står det beskrivet om gråspettens förkärlek till aspblandad skog. Detta har Lind ej fått bekräftat i sina undersökningar. Det tycks däremot som om gråspetten föredrar bergig terräng, bevuxen med företrädesvis gammal tallskog med inslag av smärre björkar.

En annan biotop som gillas av spetten är sluttande bergssidor med dominerande inslag av gran, med anslutning till stora hyggen med myckenhet av torra aspar och björkar.

Kuperad fåbodterräng torde vara en tänkbar gråspettsbiotop.

TILLGÅNGEN PÅ FÖDA VÄSENTLIG!

Gunnar Lind tror att skogens sammansättning är av underordnad betydelse i spettens val av lokal. Mer viktig är antagligen tillgången på lämplig föda, främst myrpuddor av ett visst slag.

Revirets storlek varierar mellan 1 - 4 km². Under en häcknings-säsong torde dock det totala behovet av utrymme uppgå till ca 10 km².

VID BOET

I slutet av april och början på maj brukar det gå livligt till i gråspettsmarkerna.

Då uppvaktar hanen sin partner och revirlätet varvat med trumningar kan höras vida omkring. I månadsskiftet väljer paret ut ett lämpligt botråd, oftast ett lätthackat lövträd där de, på ca 5 meters höjd, mejslar ut sitt bohål.

Äggläggningen äger rum under den första halvan av maj.

Gråspetten har ofta stora kullar. I de av Gunnar Lind undersökta bona varierade äggantalet mellan 7 och 9 ägg.

Båda makarna ruvar.

Någon exakt ruvningstid har ej konstaterats av Lind. Däremot brukar ungarna kläckas ungefär samtidigt och blir flygfärdiga efter ca 23 dygn.

UNGARNA TYSTLÄTNA

När ungarna blir så stora att de når upp till ingångshålet brukar de, i likhet med övriga spettar, sitta i boöppningen och väsnas.

Till skillnad från andra hackspettar är de emellertid ganska tystlätna. Ungarnas väsande och kyppande hörs blott ett 30-tal meter.

FÖDOVAL

Gråspetten hämtar föda till sina ungar från ett vidsträckt område. Det är därför svårt att exakt ange vilken föda de föder sina ungar med.

Vid ett 10-tal tillfällen har dock Gunnar Lind observerat fåglar under insamling av föda. Vid samtliga tillfällen har då hackspettarna varit nere på marken och hackat på gamla murkna barrträdstubbar eller omkullfallna trädstammar.

Säkert var det främst myrpuddor de sökte. Hackmärkena på stubbar och stammar liknar i stort spillkråkans, men en tränad ornitolog bör ändå kunna särskilja dem, eftersom gråspetten tar ut betydligt mindre spånor än sin större släkting. Spillkråkans spånor brukar också vara mer spridda än gråspettens.

EFTER HÄCKNINGEN

När ungarna lämnar botrådet håller familjen ihop ytterligare en tid. Frampå höstkanten skingras emellertid ungarna och man kan då träffa på gråspettar lite här och var i markerna.

VID FÅGELBORDET

För den som inte har turen att upptäcka ett gråspettsrevir är den största chansen att få se denna vackra fågel den, att gråspetten om vintern kommer fram till trädgårdens fågelbord.

Låt oss hoppas att Gunnar Lind har rätt i sitt antagande att gråspetten inte är så fåtalig som görs gällande i många böcker. Kanske har den en plats i vår närhet även om dess naturliga häckningsbiotoper kommer att fara illa!

Staffan Müller

SKALL VI BARA SE PROBLEM MED VÅRA BÄVERDAMMAR?

Vi har på sina ställen fått problem med bäver, men är problemen så stora som vi ger sken av? Det är helt klart att när bävern raserar vägar och broar, dämmer upp odlad mark och förstör skog är det saker som måste åtgärdas.

Men för det mesta håller den till på rena impediment där det inte finns annat än lövsly och sånt som vi inte direkt har nytta av. Inte direkt, men indirekt, kan vi till och med känna oss tacksamma att vi har bävern. Tänk bara vilka andvatten vi kan göra. Det riktigt vattnas i munnen på en fågeljägare, säkert också på många fågelskådare skulle jag tro.

Sätt upp andkorgar i alla vattensamlingar som bävern ordnat men sätt dem på stålrör så att inte minken kommer åt att ödelägga det hela. Vi kan ju inte hindra alla minkar från att förstöra fågelreden men vi kan åtminstone hindra en del av deras framfart genom att sätta andkorgarna på stålrör där inte minken kan klättra.

Vidare är det ett fantastiskt insektsliv i dammarna utan vilket andungarna de första dagarna inte klarar sig. Så visst skall vi vara bävern tacksamma.

Älg och rådjur vill också gärna hålla till vid bäverdammarna. Vi människor skall även lära oss att utnyttja vår allt större fritid till en rofylld promenad bland allt det nya i naturen.

Pröva också att meta i djuphålorna i dammen det lönar sig nästan alltid.

Vi har också på sina håll fått en så kraftig bäverstam så den tål att beskattas. Det under en tid då inget annat är jaktbart. Men beskatta stammarna varsamt. Man saknar inte kon förrän båset är tomt.

Folke Fallgren

ÖRNUTFODRINGEN VINTERN 1982/83

Det är dags att lägga arbetet med utfodringen av övervintrande örnar till handlingarna.

Vintern som gått har varit synnerligen lyckad. Efter en trevande inledning, då det som vanligt var svårt att få tag i lämpligt kött, fick vi så småningom in mer än nog. Allt som allt har mellan 2 och 3 ton kött släpats ut. Mest grisar, men också några rådjur och en älg.

Ett 10-tal kungsörnar.

Bevakningen vid åteln har i år varit mer intensiv än tidigare. Det beror främst på att ett försök till fotodokumentation har gjorts.

När Du läser denna tidning har Sören och Kjell redovisat några fina bilder från ett gömsle som nyttjats i år.

I runda tal har i år ett 10-tal olika kungsörnar kunnat särskiljas. Det tycks som de flesta varit ungor. Det faller sig också naturligt, eftersom de flesta äldre fåglarna stannar kvar i norr även under den bistraste vintern.

En havsörn!

Vi ett tillfälle under vintern har åteln besökts av en celeber gäst. En havsörn observerades en februaridag vid djurkropparna.

TACK!

Som vanligt vill styrelsen rikta ett varmt tack till dem som offrat tid och pengar på att örnutfodringen skall lyckas.

Särskilt tack till Sören, Bosse, Kjell, Hans, Sven-Olof, Birger, Gunnar, Johan, Anders och så Parmek i Borlänge förstås!

UNGA DUVHÖKAR

Det verkar som om de unga rovfåglarna har det märkvärdigt svårt att klara de första månaderna i självständighet.

Av alla de kattugglor (10 st) som i vintras hittades ihjälfrusna/svultna, var åtminstone 8 st årsungar. De duvhökar och ormvråkar som lämnats in till fågelklubben under de senaste åren har uteslutande varit ungfåglar.

Man kan väl diskutera huruvida det är någon vits med att försöka uppehålla livet på dessa oförmögna fåglar. Har de inte lärt sig att jaga av sina föräldrar lär de knappast ha någon chans att lära sig det efter en gödningskur.

Orsaken till att vi trots allt gör ett försök med dessa fåglar är, att de i dagsläget är så fåtaliga att varje individ är viktig för artens fortbestånd hos oss.

Dessutom är det säkert också så att det i stor del handlar om sluppen om vilka fåglar som kommer att klara sig själva.

Även en unge med bästa tänkbara fysiska och psykiska förutsättningar att klara sig själv, svälter lika intensivt och blir lika handlingsförlamad som vilken annan unge som helst efter några dygn utan föda. Tar man då hand om dessa svultna fåglar ger man dem åtminstone en chans till att överleva. Det kan ju slumpa sig så att ungen hamnar på en plats med ovanligt lättfångat byte.

På sensommaren landade en duvhöksunge i ett perspektivfönster på en villa i Åkerö. Fågeln var alldeles utsvulten och försökte troligen slå en fågel som satt intill husväggen. Den missade bytet och for in i rutan istället.

Sedan fick fågeln spatsera omkring, omtöcknad på en gata hela dagen.

Vid flera tillfällen blev den attackerad av katter, men lyckades freda sig.

Efter ett par dagars konvalescens, kvicknade fågeln till och efter ytterligare någon veckas vård släpptes fågeln sedan den ringmärkts.

Risken att fågeln kom att svälta ihjäl efter några dagar var givetvis överhängande, men det utesluter ju inte möjligheten att fågeln verkligen har överlevt. Hittills har vi i alla fall inte fått in någon rapport om höken. Kanske klarade han sig bra bland duvorna i spillsäden på Yttermoåkrarna.

ÅTERFYND AV DUVHÖK

Tyvänn är inte alla duvhökshistorier solskenssagor. Under mars månad lämnades 2 fullvuxna duvhökshanar in till fågelklubben. 1 ex funnen död vid älven strax intill Gärde by i Häradsbygden den 3/3 -83. Troligen skjuten! Upphittare: Mikael Axelsson, Mjälgen.

1 vuxen hane funnen utmärglad och död på kyrkogården i Leksand den 29/3 -83. Upphittare: Lars Gyllenhak.

Några ringmärkta återfynd 1982

- DUVHÖK, ringmärkt som bounge i Hisvåla 1973.
Återfynd: Funnen död i Borlänge i augusti 1982
Ringmärkt av Gunnar Lind
- SPARVHÖK, ringmärkt som vuxen sedan den flugit in i lada i Stumnäs 12 januari 1980.
Återfynd: Funnen död vid jordkällare i Leksboda den 7 november 1982.
Ringmärkt av Gunnar Lind
- PÄRLUGGLA, ringmärkt som bounge i Leksboda den 13 maj 1980.
Återfynd: Fångad i nät vid tillfällig ringmärkning av fåglar vid Acktjärn i Gustafs den 3 oktober 1982.
Ringmärkt av Gunnar Lind
Återfynd Stig Åke Svensson
- SVARTVIT FLUGSNAPPARE, ringmärkt som bounge den 7 juli 1982 vid Igeltjärn.
Återfunnen av Anne Stormats den 24 augusti 1982 i Hisvåla.
Ringmärkt av Gunnar Lind
- FISKGJUSAR Sedan sommaråterfynden rapporterats in har ytterligare 2 ringmärkningarna rapporterats till Gunnar Lind.
Tyvärr är det mycket negativa rapporter:
Av de 2 fiskgjusepar som under sommaren häckade i Siljansnäs socken, fick vardera kullarna släppa en unge ifrån sig redan före jul.
En årsunge återfanns död på Malta flygplats i december 1982.
Ytterligare en hittades död i Tarndalen i södra Frankrike, hösten 1982.
Båda fåglarna ringmärktes av Gunnar Lind i början av juli 1982.

Illustration: Makaonfjäril
Anders Ståhl

FJÄRILAR

I det moderna jord- och skogsbruket tas det ingen hänsyn till floran och därför minskar blommornas art- och individrikedom. Denna utarmning drabbar bl.a. fjärilarna, som då får svårt att överleva då de flesta lever på blommornas nektar.

Vill man hjälpa fjärilarna och har en trädgård, kan man plantera vissa blommor och väster. Det bästa man kan plantera är en buske som heter *buddleja*, som påstås vara helt oemotståndlig för fjärilar. Den kallas också för fjärilsbusken. Den behöver mycket sol och en vindskyddad plats för att trivas. När den sen blommar kan man få se många vackra fjärilar!

Blommor som är eftertraktade på vår- och försommar är cruciferer, flox, primula och nejlikor. På sommaren är ursprungliga arter (ej förädlade) av till exempel prästkragar, vädväxter och lavendel mest uppskattade.

Lycka till med planteringen och studierna av de färgsprakande fjärilarna!

Källa: SVERIGES NATUR - ÅRSBOK 1979

HUSSVALEUNGAR MATAS

AV TORNSEGLARE

Under flera dagars tid i juli hade jag tillfälle att studera en tornseglar som matade hussvaleungar.

Det var omöjligt att avgöra huruvida tornseglaren också hade egna ungar att mata.

Det från hussvaleboet närmast belägna tornseglarredet låg under tegelpannorna ca 1 meter från hussvalans bo. Under de dagar jag hade tillfälle att beskåda sällsamheten, matades ungarna av sina riktiga föräldrar ungefär 4 gånger innan tornseglaren matade dem.

Vid ett par tillfällen satt tornseglaren på bokanten, sysselsatt med att mata ungarna, när en av hussvalorna anlände med föda. Den sistnämnda väntade då snällt på sin tur och landade, utan synbar upphetsning, på bokanten när tornseglaren lämnat densamma.

STAFFAN MÜLLER

Bild: Hussvaleungarna i boet matades av sina föräldrar och en tornseglare. (Foto: S Müller)

MISSA INTE LIMSJÖN I VÅR!

Ännu vilar Limsjön lugnt vid foten av bergen bortom Tibble by. Sällan hörs buller och oväsen nere vid sjön.

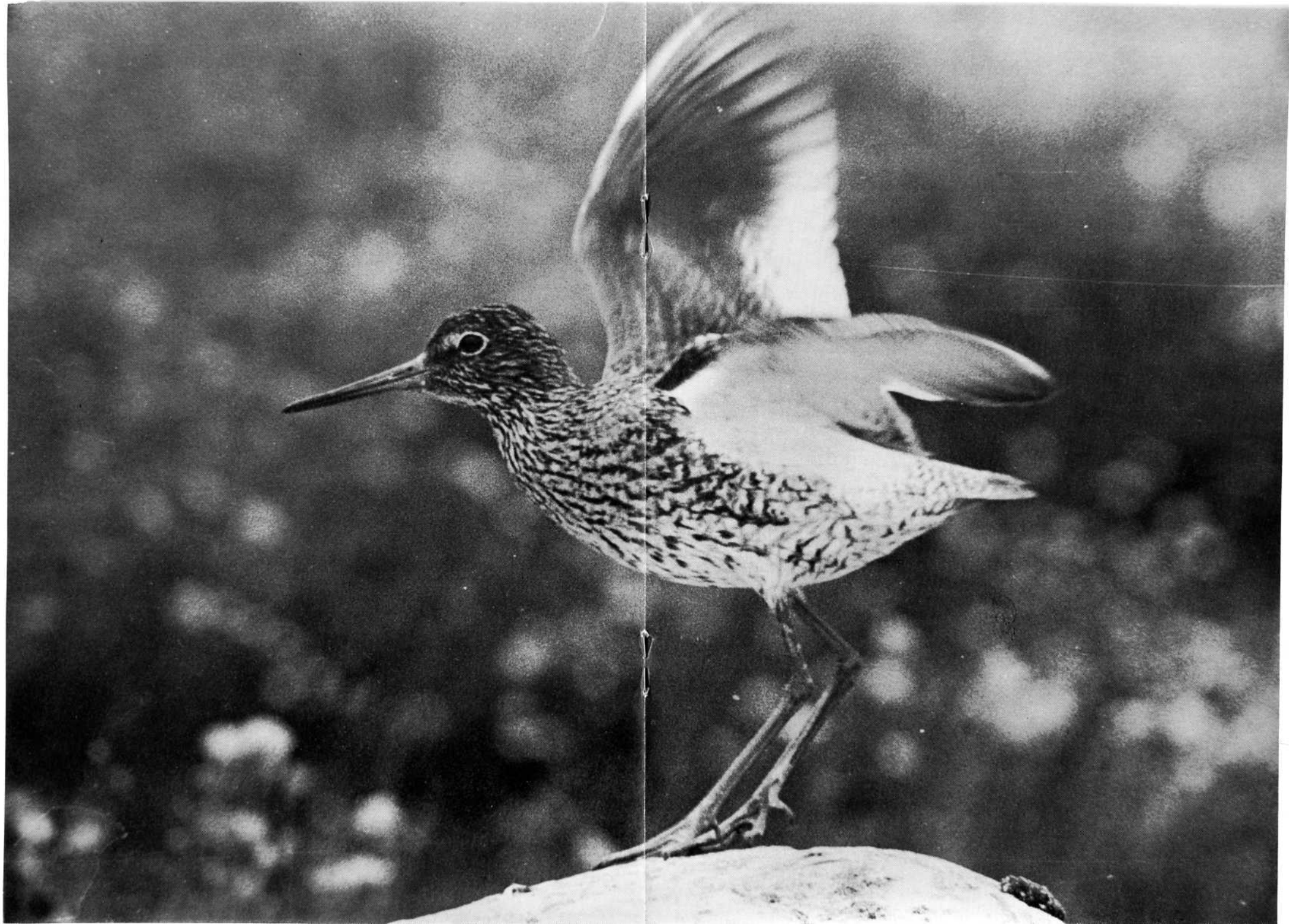
Redan i höst kommer tyvärr stora förändringar att ske nere vid sjön. Riksvägen skall inom några år vara klar och passerar då igenom delar av den känsliga våtmarken.

Utan att gå in på hur det kunde bli så, uppmanas nu alla medlemmar att utnyttja den sista lugna våren nere vid sjön. Redan nästa år kan det vara för sent för den som vill se sjön intakt!

NJUT AV FÄGELLIVET VID SJÖN, OBSERVERA OCH RAPPORTERA, FOTOGRAFERA OCH MINNS!

Om någon vecka är vadarna här. Då dyker bl.a. rödbenan upp i stora flockar ute på sjön. Kjell Wallbergs fina fotografi får mana till många besök vid sjön i vår.

UPPROP OM FÅGELRAPPORTERING!

Nu har vi i flera år försökt att förmå våra medlemmar att lämna rapport på observationer av olika fågelarters förekomst i vår kommun. Intresset har tyvärr varit skralt. Därför bifogas i år en lista som vi hoppas skall underlätta bokföringen av dina observationer.

I år inriktar vi oss på 3 fågelarter vars förekomst är av särskilt intresse: Tornfalk - Kattuggla - Turkduva.

Listan lämnar Du efter årets slut till Kjell Bond, Pl 5590, 793 00 Leksand eller Staffan Müller, Sturollasgattu 3, 793 00 Leksand.

FENOLOGILISTAN

Med detta nummer av informationsbladet följer också en lista över några vårtecken, fåglars ankomstdag samt första observationer av några insekter.

Listan lägger Du lämpligen tillsammans med den lista, som nämnts i det ovanstående, på nattduksbordet och fyller i den varje dag du sett något.

Sänd in den senast den 1 juli till någon av adresserna ovan!

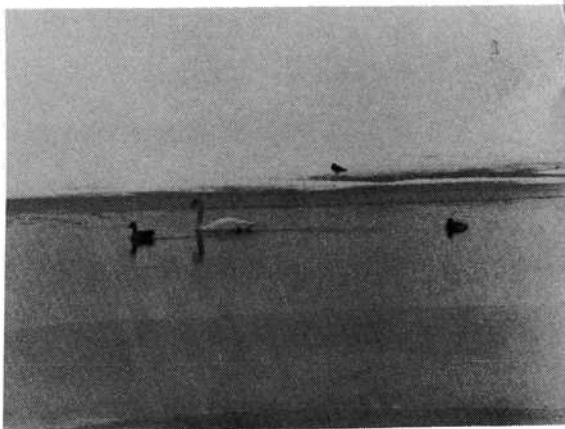
LYCKA TILL OCH TACK PÅ FÖRHAND!!

FÅGELOBSERVATIONER I LEKSAND 1982

Tyvärr måste vi vänta till nästa nummer av info-bladet med den utlovade rapporten om fågelobservationer från 1982.

På bilden ser Du en av fjolårets tilldragelser. Knölsvan, grågås, tofsvipa och rödhuvad dykand i samma vak. Mars 1982.

Foto: Staffan Müller

OPERATION SVAN - ETT ÅRETRUNTPROBLEM

Svanarna är hos oss väl uppmärksammade. Redan på 1700-talet konstaterade olika upptäktsresande att Leksandstrakten var ett förknippa med svanförekomst.

Två så kända konstnärer som Carl von Linné och Abraham Hülphers har efterlämnat fina rapporter om sångsvanens vinterviste i såväl Limsjön som Insjön.

Knölsvanen är hos oss mer intressant som sommarfågel, dvs häckningsfågel. På våra breddgrader är det inte alltför tätt mellan bobalarna. Det är dock inte helt problemfritt att vara vän av svanar. Knölsvanens dåliga vana att lägga ägg innan vårfloden sätter in, ger oss varje år en massa jobb. Både i Limsjön och Byrviken måste bobalarna förankras i en flotte. Om det har vi berättat förut. Nu har även de övervintrande sångsvanarna börjat konstra.

I januari, just när isen lagt sig tycktes sångsvanungarna ställas inför problem som de ej bemästrade. På Byrvikens blanka is blev en unge liggande för länge så att den inte orkade ta sig till öppet vatten. Brandkåren fick rycka ut med ett manstarkt gäng, som evakuerade den till öppet vatten. Resultatet blev som synes gott!!

Knölsvanens bo i Byrviken brukar flyta bort om man inte förankrar det i en flotte. Fjolårets häckning lyckades med hjälp av denna farkost. Om en månad är det dags igen!

Längs Siljans strand, från riksvägsbron och ända bort till Orsandbaden, finns än i dag ett stycke unik natur.

Här finns massor av månghundraåriga tallar som vresiga och pinade av eviga tiders nordan, stolt sträcker sina oregelbundna kronor högt över alsnår och björk.

På flera ställen utmed stranden, finner man djupa raviner och strandnipor.

Det är här den första gröngölingen kan höras under varma marsdagar. I de gamla furorna och halvmurkna björkarna finner den sin föda. En bit upp i branterna, ligger på flera ställen, väldiga myrstackar som vaknar till liv i den tidiga vårsolen.

Här finns också den större hackspetten och den mindre. Inte alltför sällan häckar också spillkråkan i någon av de gamla tallarna. Med lite tur och ivrigt påpekande om strandkantens förträffliga värde som hackspettsbiotop, är chansen stor att det särregna området förblir orört. Det går åtminstone knappast att göra en avverkning i de djupa rasbranterna till ett ekonomiskt lönsamt företag.

Vid Hildasholm, Axel Munthes gamla residens, är strandskogen som tätast och mest fågelvänlig.

Glädjande nog tog stiftelsen som förvaltar Hildasholm, i höstas kontakt med fågelklubben och naturvårdsombudet eftersom man ville ha samråd i den känsliga frågan hur buskröjning och gallring av slyskog kan företas. Vi kommer att finnas med när arbetena skall utföras.

Fågelklubben vill tacka stiftelsen och kyrkorådet för den omsorg de skänker de ovärderliga strandmarkerna kring kyrkan och hoppas att vi även i framtiden och på andra kyrkomarker får vara med och lämna synpunkter på vad som kan vara skyddsvärt.

HILDASHOLM, LEKSAND

ÖLANDS - SEMESTER

På torsdag kväll den 10 juni anlände Bosse och jag till Sandviks Camping på södra Öland. Där skulle vi tillbringa några dagar av vår semester. Här kommer några glimtar ur mina dagboksanteckningar därifrån.

11/6

Strålände sol. En flock större korsnäbb höll regelrätt kottkrig i de höga tallarna på campingområdet.

När vi packat vår matsäck och tagit cyklarna för att göra en utflykt, så stötte vi på Eyvor och Rolf på P-platsen. Vilket sammanträffande!

Vi cyklade ut till ett fågel-skyddsområde, Stor-Maren. Där skulle Ölands inlands största skrattmåskoloni hålla till. En liten koloni i så fall, vi såg bara 2 skrattmåsar där.

Cykelturen blev ganska lång, för den väg vi sett ut på kartan fanns inte i verkligheten, då det blev till att cykla samma väg tillbaka. Konstigt att det bara blåser en envis motvind på Öland!

Under dagen hann vi i alla fall se och höra drygt 50-tal olika fåglar och jag har gått med ändan i vädret och kollat olika växter.

12/6

Regnet började strax före kl. 6 och det formligen öste ner en hel timme.

En tur ut till Knisa Mosse gav oss ytterligare 10 "nya" fåglar. Där fanns också massor med fina orkidéer, fick anteckna flera i Floran.

Vid S. Greda Lövängar fanns det däremot inte alls så speciellt mycket blommor som jag väntat mig att få se.

I dag såg vi näktergalen utanför husvagnen. Hoppas det blir lite riktig sång framemot kvällningen. Radion lovade mera regn!

13/6

Söndag med REGN, REGN och åter REGN. Typisk slödag. Vi tar oss en promenad neråt stranden. Ute på en sten satt storskarven och försökte torka vingarna. Det måste kännas ganska hopplöst i det envisa duggregnet.

Herr och fru spillkråka var ute på en rundresa på ett par tallstammar. Det röda på huvudet lyste verkligen stopprött.

14/6

REGN, för tredje dagen i rad! Vi gjorde en biltur ner till Ottenby och tittade på utställningen. På vägen hem var vi in i en affär och köpte surströmming. Något att ha som tröst i allt regnväder.

Radion meddelade att det SNÖADE på småländska höglandet. Första gången så här års, sedan väder-rapporterna började år 1905!

Både potatis, bönor och jordgubbar har frusit här på ön. Stackars odlare. Det såg för bedrövligt ut på en del håll. Vi såg flera som var ute och brände halm kring åkrarna för att hejda frosten.

15/6

Änteligen! Jag vaknade vid 6-tiden av att näktergalen sjöng! Regnet hade upphört och vi gav oss ut per cykel till Beijershamn. Där

var vi upp i det skrangliga tornet och promenerade en bit ut på piren. På hemvägen synade vi av Möckelmossen. Dagen har gått väldigt fort, det beror nog på vädret.

16/6

Cykeltur ner till Ottenby. Vid Södra Lunden var vi naturligtvis upp i tornet. Vi såg både rörhöna och smådopping.

Som vi stod där och tittade på en lärkfalk, dök det upp en jättestor fågel som vi inte kunde bestämma var det var. Senare fick vi reda på att det var en SMUTSGAM. Inte undra på att vi inte kände igen den. Det var andra gången som den över huvudtaget observerats i Sverige!

I Norra Lunden fick vi höra ett par sommargyllingar. Synd bara att vi inte fick se dem. Hittills har vi antecknat 87 olika fåglar som vi kunnat artbestämma. Sedan har vi både sett och hört en del fåglar som vi inte känt igen.

Vi ungdomar tycker att våran tidning har ett litet tråkigt namn. Vi utlyser därför en TÄVLING!!!

Den går ut på att hitta ett nytt namn på vårt "informationsblad". Den som kommer med det vinnande förslaget får "endast" äran, men det är väl gott nog.

En jury bestående av Sven, Erik och Kjell väljer ut de bästa förslagen, men årsmötet beslutar i sista hand.

Förslagen skall lämnas skriftligen senast den 1 oktober 1982 till: Sven Jacobsson eller Kjell Bond
P1 5075 P1 5590
793 00 Leksand 793 00 Leksand

17/6

Som sista utflyktsmål hade vi Petgårde Träsk. Där fick vi se en ormvräk och en ängshök som slogs. Vattenrallen förekom rikligt och grymtningarna hördes ljudligt. Sothönsen var som vanligt osams med alla andra fåglar.

Som avsked bjöd Öland på både regn och åska. På fastlandet vräkte regnet ner och vi åkte precis i bredd med en stor ljusstark regnbåge en ganska lång sträcka.

Trots regnet har vi haft en fin och upplevelserik semester på Öland och vi hoppas att vi kan åka dit flera gånger.

Kirka.

UNGDOMARNAS SIDA

UNGDOMARNAS PROGRAM

Här följer ungdomarnas vårprogram!

Som Du ser är det smärre förändringar gjorda jämfört med det program som presenterades i nr 4/82.

Ställ upp på våra exkursioner! Förutom att vi brukar få se en massa trevliga och konstiga fåglar, brukar vi har väldigt roligt på våra möten. (Förutsatt att Kjell Bond inte drar en massa "roliga" historier!)

VÄLKOMNA!

25/3 UGGLEVAKA

Samling vid Brödernas Livs kl. 19.00
Tag med fika!
Kostnad 5:--

10/4 HACKSPETTSEKKURSION

Samling vid Brödernas Livs kl. 06.00
Matsäck!
Kostnad 5:--

23/4 ÖVERNATTNING VID EKSJÖSTUGAN

Samling vid Brödernas Livs kl. 18.00
Tag med varma kläder, bra sovsäck, kvällsmat och frukost samt skidor vid behov.
Kostnad 5:--

15/5 LIMSJÖN

Samling vid "gamla tornet" kl. 05.00
Gå i stövlar.
Ta med fika!

28/5 ÖVERNATTNING I VÄSTERDALARNA

Vi skall bege oss ut mot Västerdalarna och titta på vad som finns i sjöarna där borta.
Varma kläder, bra sovsäck och mycket mat!!
Gå ihop om tält.
Kostnad 15:--

Som Du ser har vi börjat ta betalt för våra exkursioner. Det beror på att bensinen har blivit så dyr och vi måste hjälpas åt med kostnaderna.

Kontakta Kjell Bond, tel 11508 eller Isa Käll, tel 12057 om Du undrar över något!

FRIA AKTIVITETER -

FÄLTBIOLOGI

Sedan ett drygt 10-tal år pågår varje läsår olika fritidsaktiviteter på högskolan i Leksand. Förut hette de "Fritt valt arbete". Numera benämns de FA eller "Fria aktiviteter".

Oavsett vad de kallas för pågår årligen en aktivitet som heter "Fältbiologi".

Eftersom det är från fågelklubben som ledarna rekryteras, är det ganska naturligt ett stort inslag av fågelskådning på programmet.

För övrigt kan deltagarna bl.a. följa med på svampexkursioner, studiebesök på reningsverket, vattenprovtagning mm. mm.

Under några lektioner tillverkar man holkar.

Vissa givna fågellokaler brukar också beskådas, exempelvis Limsjön (vår-höst-vinter), Dragsängarna, Kollsjön och Sättra hasselsnår. Ugglevaka och hackspettsmorgon samt ett orrspel står också på programmet.

Som avslutning på läsåret brukar gruppen besöka någon känd fågelokal lite längre bort. I våras besöktes Dovre i Norge. Tidigare har bl.a. Hornborgarsjön, Krankesjön och Hjälstaviken besökts. I år far gruppen ner till Gävlebukten i några dagar.

Några av årets fältbiologer: Mattias, Roger, Juhanni och Daniel.

Fågelskådning står så klart på programmet!

Sven "Fittipaldi" Jakobsson

SKRÆP - BILDER

Järnvägsstationen i Fokkstua påminner om att det en gång fanns stora planer för området. Nu ligger den ensam vid foten av Dovrefjäll.

Kommer Du närmare skjuter jag!

En flock ungtuppar.

Grävlingen hade fastnat mellan två bjälkar. I sitt försök att komma loss hade den skavt sönder huden på halsen.

Vårt högkvarter, på bekvämt avstånd till fjällstationen.

Den "orädda räddaren" ingriper.

EN TOPPENAFTON MED SÖREN STENBERG

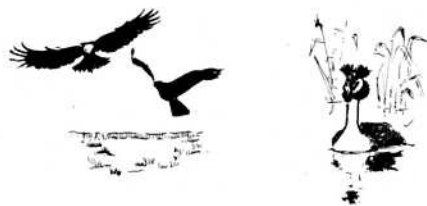
Ett 40-tal åskådare kom till vårens stora begivenhet på bild-aftonsfronten. Jag tror att ingen av de samlade gick besvikna hem efter det att de sett Sörens fina bilder.

Vi fick se en kavalkad av vanliga och mindre vanliga fåglar från våra trakter. Dessutom hade Sören fångat några mycket se-värda fjärils- och blombilder.

Några mycket skickligt tagna fotografier visade bl.a. kungsörn, duvhök, tjäder och orre.

Utan att ta till några som helst överord, törs jag säga att Sörens bilder är väl jämförbara med de flesta av dem vi sett tagna av betydligt mer namnkunniga naturfotografer.

Ett stort tack till Sören, inte bara för denna afton, utan också för att han hjälper många av de fotointresserade ungdomarna till-rätta med denna svåra hobby!

NÅGRA VÅRTECKEN 1983

VÅREN ÄR PÅ VÄG...

Varje dag blir nästan 5 minuter längre än den föregående. Det var ett bra tag sedan grönfinken satte igång med sin vårkonsert. Nu börjar de verkliga vårtecknen visa sig.

Pärlugglan har "hoat" sedan den 1 mars. Nya knölsvanar har återvänt och ligger tillsammans med övervintrarna nere i Insjön. Den 7 mars kom den första fiskmåsen tillbaka. Den passerade Dragsängarna och siktades av Birger Leek i Björsgrop, där den flög mot norr. Dagen efter, den 8 mars, sågs på flera ställen i Åkerö de första två starna. Ytterligare en dag senare såg Torbjörn Forsberg en strandskata under en fisketur längs älven i Leksand.

När tidningen trycks kommer många många fler vårtecken att ha rapporterats. Detta är ett smakprov på vad som skall skrivas in i fenologilistan som följer med denna tidning.

Helvetesgropen kalavverkad

I nr 3/83 av informationsbladet skall Kjell Leander, Ove Östberg och Staffan Müller presentera några artiklar, som rör skogen och skogsvården.

Nu är framför allt den nya skogsvårdslagen föremål för diskussioner.

De s.k. 5:3-skogarna har uppmärksammats av både skogsägare, industrier och naturvänner. Om 5:3-skogen finns mycket att läsa i nr 3/83.

Ett område som borde bevarats eller avverkats med stor försiktighet är den s.k. "Helvetesgropen" strax innan Hedens by vid Dala-Järnavägen. Här slingrade sig förut en liten bäck igenom en alldeles oförstörd bit natur.

Ravinen har nu ödelagts totalt och det rika fågellivet och den unika miljön är ett minne blott!

Knappast tidigare, men väl idag, kan man verkligen kalla ravinen för "helvetesgrop".

Staffan Müller.